

GORENJEK

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za črt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabilo na naročbo.

„Gorenjec“ bo tudi l. 1908 izhajal v dosednji obliki vsako soboto zvečer. Ako število naročnikov zraste, se bo list povečal.

Somišljeniki, širite list po vseh svojih močeh. Zbirajte fonde, da se skupno naroči večje število iztisov. Dopisujte in poročajte redno, točno in resnično.

„Gorenjec“ stane, na dom po pošti dostavljan, za celo leto le štiri krone.

Vse denarne pošiljatve je nasloviti na upravnništvo „Gorenjca“ v Kranju.

V volilni boj!

Volitve v kranjski deželni zbor so torej razpisane. Zopet ne nastal vihar po deželi, ki bo divjal letos morda še z večjo silovitostjo nego kdaj poprej. Klerikalci so izdali parolo, da morajo ubiti narodno-napredno stranko, pripraviti zlasti napredno meščanstvo ob vsako zastopstvo. Vsa podla sredstva, s katerimi klerikalci sploh zmagujejo, bodo uporabljali v polni meri sedaj pri svojih agitacijah in na dan volitve same. Prižnica, spovednica, obrekovanje, opravljanje, grožnje z bojkotom, z uničenjem eksistence, denunciacije — vse to bo orožje, s katerim se bo šlo v boj za — srednjeveško temo.

Za veliko gre klerikalcem ravno sedaj. Njihov cerkveno-politični poglavar, ljubljanski škof Jeglič, stoji na robu gospodarskega propada. Treba ga bo razbremeniti in njegove v otročji lahkomišelnosti ustanovljene zavode podpreti z deželnim denarjem. Klerikalne zadruge pokajo na raznih straneh. Treba bo vedno večje luknje zamašiti z deželnimi

sredstvi. Oddati so v kratkem času razna velepomembna javna mesta v deželi. Klerikalci hočejo pokazati vladi, da stoji ves narod za njimi, da torej le po njih predlagane osebe morejo priti v pošte. Samostojno narodno-misleči ljudje so izključeni. Ljubši je klerikalcem nemško misleč uradnik, kakor pa naprednjak! Vzglede za to je na izbiri od deželnega predsednika navzdol do zadnjega sluga. Učiteljstvo, ta izvrstno organizirana četa, je velika ovira klerikalcem pri izvrševanju njihovega namena. Izstradati se je mora, in ko bodo izžete v borbi za obstanek vse njegove boljše moči, tedaj bo ponižno prosilo ta sedaj tako ponosno učiteljstvo, da se mu izboljša neznosni njegov položaj in da se zato podvrže vsem željam klerikalcev, da zataji svoje prepričanje... Tako mislijo klerikalni vodje!

Zato je pa treba storiti vse, da pridobe absolutno vladu v deželi.

Napredni Slovenci, zlasti še slovenski meščanje, sedaj je prišel čas, ko se bo odločevalo o biti ali ne biti — za vas. Boj bo hud, toda prepričani smo, da klerikalci ne morejo iztrgati niti enega mandata, če storite kot volilci svojo dolžnost. Svobodomiselnost se ne more ubiti, nasprotno vidimo vedno več svobodomiselnih prištešev v mestih in na deželi. Tok časa se ne da ustaviti; z izobrazbo prihaja samostojno mišljenje in, kdor misli samostojno, sploh ne more biti klerikalec, razen če to postane iz dobičkarije. Vsakega naprednega domoljuba sveta dolžnost je sedaj, da po svojih močeh pripomore do zmage naprednih kandidatov. Pričnite takoj s shodi, tudi na kmetih, ker ljudstvu je treba odpreti oči, da spozna, da ga klerikalizem le tišči k tlom, da ne more jasno gledati v svetlobo — svobode in napredka. Junaško v boj, in zmaga bo naša!

V znamenju časa.

Pred menoj leži v kanibalski slovenščini pisana knjižica: „Mariji pomočnici brezmadežni. Ljubljana 1905. Katoliška tiskarna.“ — Zanimiva brošura, ki kaže, kako daleč pripelje lahko posameznike kakor tudi cele skupine napačno razumevanje lepih Kristusovih nauk. V tej brošuri se prosi prispevkov za zidavo Marijine cerkve na Rakovniku, ki jo zida ondodni salezijanski zavod. Darovi znašajo po eno krono. Kdor daruje eno krono, „ima pravico poslati svoje ime in skupno z imenom kako prošnjo ali zdihljeje. Ta imena, prošnje ali zdihljeji se bodo prepisala z neizbrisljivim črnilom na pergamentne liste in se vdelala v stene novega tabernakelja pod belo svilo, ki pokriva notranost tabernakelja. Le bela tanka svila bo ločila vaša imena, zdihljeje in prošnje od Jezusovega ljubeznivega Srca.“ (Stran 5 in 6). — „Jezus Kristus jih bo slušal iz bližine in, videč vaše zaupanje, vam bo gotovo milostljiv.“ (Stran 6.) — Kako grda zloraba verskega čustva! Kakor da bi bilo kaj boljše, ako se nahaja košček kakega papirja z darovalčevim imenom in kakim zdihljajem v tabernakeljevi bližini. Nazadnje se bo mogoče usmilil Jezus res samo onih, katerih imena se nahajajo v tabernakeljevi bližini? Ali je mar moč molitve odvisna od bližine do Krista? Ali ni Kristus povsod pričujoč? Kako more pripustiti cerkvena oblast, da se s takimi sredstvi nabira milodare v cerkvene namene? In potem ona bajka o „neizbrisljivem črnilu“; res lepo. Toda pride še boljše: „Ona imena, prošnje in zdihljeji v bližini Jezusovi v tabernakelju se bodo po vaši smrti še vedno ponavljala: usmiljenje, usmiljenje, usmiljenje! Jezus bo slušal proseče klice in se usmilil vas in onih, katere ste priporočili njegovemu Srcu.“ (Stran 7.) Torej tako daleč smo prišli! Treba je darovati samo

PODLISTEK.

Kateri je pravi sin?

Madjarski spisal K. Mikszath. Konec.

Mati plane k njemu, objame ga, poljubljuje, vzame njegovo glavo v roki, gladi in ureja mu svilnatormene lase z veliko ljubeznijo.

Opoldne je dobil Pavel že lepše jabolko. Pri južini je šel nož globokeje v potico, ko je imel Pavel dobiti svoj del.

Proti večeru se je ubila šipa v vrtni hišici, kjer sta se igrala dečka z žogo; dečka sta rekla: sama od sebe, ali mati je takoj uvidela, da je bilo to Ladislavovo delo, v resnici je bilo Pavlovo.

In tako je šlo dan za dnevom. Gati je to opazil.

„Aj, aj, ženka, ženka!“

„Kaj želiš, Lovrenc?“

„Smejati se ti moram, Barba, vse ste enake. Pritisnil sem na eno samo pero na tvojem srcu in takoj je skočila mačeha venkaj. Preskušnja se ni posrečila!“

„Kaka preskušnja?“

„Z otrokoma. Namenil sem se, ti tistega zaznamovati kot tvojega sina, ki prvi stopi v sobo.“

„Pošast,“ zakriči žena razkačena, „goljufal si me.“

„Mogoče. Ali pa nisi tudi ti mene ogoljufala, češ, da boš oba enako ljubila? Kar delaš, ni pravo.“

Barba omahne na stol. Bila je uničena. Od tedaj se ni upala več vprašati moža, kateri je njen pravi sin.

Bilo bi itak brezuspešno.

Tu je bila še upapolna prihodnost, dvajseto leto, potem izve resnico. In to leto je prihajalo vedno bližje. Listje lip na dvorišču je odpadalo, takrat sta se odpravljala dečka v mestne šole, in ko so lipe, ne le zopet ozelenele, ampak tudi že cvetele, vrnila sta se domov. To je trajalo več let.

Potem je prišlo nekdanje leto, ko so lipe na dvorišču zaman cvetele, otroka nista prišla. Iz šolskih klopi sta šla tja, kjer rože venejo, rdeče krvave rože na zeleno travo barvane.

Profesor je prišel nekega dne v šolo kot drugič, pa z nenavadnim slovesnim obrazom; služabnik pa, ki je častiljivemu gospodu navadno nosil knjige, prinesel je butaro pušk, glasno sahajoč pod bremenom.

„Otroci,“ reče častiljivi gospod, medtem ko stopi na oder, „spravite knjige, so same neum-

nosti notri. Sedaj imam hude dneve. Poglejmo, kdo izmed vas zna nositi puško.“

V težkih dneh je puška lahka. Vsi so jo lahko dejali na ramo.

Ves razred je odšel, tudi Gatijeva otroka. Profesor jih je vodil.

V vojski pade eden. Le Ladislav se je vrnil. Takrat ni bilo nič posebnega, če je kdo padel v boju; še zmenili se niso za to. Čudno je bilo le, če je kateri zdrav ostal. Dotični se je tega skoraj sramoval in se opravičeval.

Doma so se veselili vrnivšega se junaka. Da je vsaj on ostal živ in zdrav. Bog je dal onega, Bog ga je vzel. Tudi mati se je pomirila počasi. Ko bi bil ravno ta njen sin... Pa, oh, če pa ravno ta ni!

Gati ni izdal tudi sedaj ničesar, četudi je že prišlo dvajseto leto.

Konečno stopi nekega dne s slovesnim obrazom v ženino sobo.

„Barba, danes je imeniten dan.“

„Kakšen dan?“ ga vpraša malomarno. Šivala je perilo.

„Danes je dvajseti rojstni dan našega drugega sina.“

eno krono in nebesa imate že v malem žepu, kajti Jezus, ne le da bi vas samo poslušal, ampak, kakor pravi brošura, Jezus bo slušal, t. j. ubogal. Lepa petkrajcarska morala. Zdi se mi, da se vračajo Lutrovi časi, ko so potovali menihi iz vasi v vas in ponujali razne odpustke za denar. O tempora, o mores! Toda nekoliko so gospodje le napredovali od onih slaboznanih časov. Navzeli so se kupčijskega duha, ki preveva današnje stoletje. Napisali so nekaj vzdihljajev v brošuro, jih numerirali in sedaj priporočajo sledečo manipulacijo: „Mesto, da bi darovalec zapisal na nabitno polo cel zdihljaj ali prošnjo, zadostuje, da napiše svoje ime in številko onega zdihljaja ali prošnje, katerega želi, da se shrani v tabernakelj.“ (Stran 8.) Res praktično. Ako bo stvar še nekaj časa tako napredovala, smemo upati, da bodo gospodje tekom tega stoletja prišli tako daleč, da numerirajo ljudi po svetu, napravijo v Ljubljani telefonsko zvezo z nebesi in telefonično priporočje posamezne številke v milost. V nebesih bo pa v to postavljeni uradnik pogledal v seznam ljudi in priporočenemu človeku bodo nebesa zagotovljena. Res imenitni časi se nam obetajo!

Večkrat sem že slišal pritožbo: Nekdaj so bile cerkve revne, a ljudje pobožni, danes pa so cerkve bogate pa ljudje neumni. Res veliko resnice je na tem. Temu dejstvu je posebno krivo navajanje ljudi k misli, da se mora mnogo darovati v cerkvene namene; notranja dušna vzgoja ljudi, k pravi pobožnosti se pa zanemarija. Na koliko raznovrstnih načinov nabirajo razne cerkvene korporacije denar po Slovenskem. Zato se obrača pri tej priliki pisatelj teh vrstic do Slovencev s prošnjo, naj denar porabijo v bolj koristne namene, kot pa da ga darujejo bogatim cerkvenim inštitucijam. Na ljubljanskega knezoškofa pa si dovoljuje sledeča vprašanja:

1. Kaj misli storiti proti razširjanju omenjene brošure?
2. Kaj misli ukreniti napram verskim zmotam, izraženim v omenjeni brošuri?
3. Kako misli v bodoče preprečiti podobne proizvode v svoji škofiji? I. S. Miškin.

Poučni listek.

□□□□

Strup v kavi.

Nad kavo, ki se je pri nas tako splošno udomačila, je izrekel ostro, znanstveno utemeljeno obzornost dr. pl. Boltenstern iz Berlina, v jako aktualnem predavanju, naslovljenem »O ceni kave kot ljudskega nasladi«. To predavanje, ki je bilo namenjeno za 77. zborovanje nemških naravoslovcev in zdravnikov v Meranu, je bilo objavljeno v »Deutsche Aerzte-Zeitung«.

Dr. pl. Boltenstern najprvo preiskuje škodljive snovi, ki se nahajajo v kavi; najvažnejši taki škodljivi snovi sta skalnična kislina (1%) in kofein (1,5%—2,5%). Moderna znanost je dognala, da je kofein direktan strup za srce in za živca, strup, ki ima to škodljivo lastnost, da počasi, a gotovo uničuje naš organizem, tudi ako se v majhnih delcih stalno in redno uživa. Zanimivo in uvaževanja

Gospa Gati zatrepeta. Rdečica ji zalije obličje, potem zopet obledi.

„Kaj hočeš?“ vpraša z zadušnim, tihim glasom.

Gati vzame zavitek dokumentov iz žepa.

„Izpolniti hočem svojo obljubo. Pravico imaš do tega. No, toraj izvedi sedaj, kateri je tvoj sin.“

Zena skoči pokoncu, kol blisk plané k njemu in mu pritisne roko na usta.

„Tiho!“ zavpije. „Nobene besede! Nočem — nikdar nočem tega zvedeti.“

Žalostno se pogladi z roko po čelu.

„Tako imam vsaj polovico sina.“

Gati premišljuje.

„Prav imaš, morebiti imaš prav, Barba. Pa kaj naj počnem sedaj s temi dokumenti?“

„Vrzi jih v ogenj, prosim te!“

Ravno je gorel ogenj v peči. Gati vrže papirje v ogenj, plamen zaprasketa in jih požre.

Plapolajoči ogenj pozlati obraz matere, kot bi ga razsvetlila neka glorijska.

„Nobeno pisanje ne bo sedaj več tega izdalo,“ reče tiho, s slabim vzdihljajem, „sedaj veš samo ti to tajnost — — —“

To se pravi, tudi jaz, pisatelj, jo vem — pa če žena ne mara, potem naj bo, ne povem je Vam tudi jaz ne.

vrdeno je pri tem dejstvo, da imajo boljše vrste kave manj kofeina v sebi, nego navadne in cenejše. Značilni okus in aroma kave — pri cenitvi kave je baš aroma ena najvažnejših, če ne sploh najvažnejša stvar — provzročata kofein, čegar kemična kakovost se ni natančno preiskana. Kofein kakor tudi aromatične, okus in vonj povzročajoče snovi, vplivajo po največjih preiskavah v istini v neki smeri na prebavanje in delujejo za trenutek vzpodbudjevalno in navidezno pospeševalno na organizem, vendar sledi temu, malo časa trajajočemu stanju prijetnega razburjenja, temvečja in občutnejša utrujenost. Kava nas prevara, da za trenutek pozabimo na utrujenost, katero pa baš kava pozneje poveča in pomnoži. Vsled navade potrebuje strastni kavopivec vedno večje množine (doze), vendar to še ni najvažnejša stvar. »Nevarnost kave,« pravi dr. pl. Boltenstern, »ne obstoji v tem, da začne človek naenkrat piti velike, krepko delujoče doze, ampak da se navadi na razmerno majhne doze, katere brezskrbno zavziva dannadan, leto za letom, in škodljivi vpliv teh majhnih doz se poveča prav vsled pomnoženega dražila (zdraženja)«. Potem razpravlja predavatelj o znakih zastrupljenja po kavi in o vlogi, katero igra pri tem kofein; kaže naravnost strah vzbujajočo statistiko kavinega konsuma, ki grozno raste v kulturnih deželah, in opozarja na resne posledice, ki jih ima v takem obsegu razširjeno zavzivanje kave v zdravstvenem in narodno-gospodarskem oziru.

Najbolj jasno se kaže škodljivi vpliv kave pri otrocih. Premnoge bolezni modernega kulturnega človeštva izvirajo naravnost iz zavzivanja kave v otroški dobi. Popolnoma napačno je mnenje, da je kava redilno sredstvo, in huda zmeta je, ako kdo misli, da pomeni kava sredstvo za varčevanje v fiziološkem gospodarstvu našega telesa. Kava le uduši za trenutek lakoto; v istini nas pa le prevara, da mislimo, da nismo lačni. Kava edinole naslaja in razburja.

Naposled se vpraša predavatelj: 1. Ali se naj popolnoma odrečemo vživanju kave? 2. Ali je najti sredstva, ki prav tako prijetno učinkujejo kakor kava, a nimajo njenih škodljivih lastnosti? — Na prvo vprašanje moramo odgovoriti: da, vsaj kar se tiče večine človeštva. Tudi na drugo vprašanje odgovarja dr. pl. Boltenstern z da; z ozirom na zdravstveni in narodno-gospodarski pomen dobrega nadomestila kave priporoča splošnemu uvaževanju pijače, ki se dobivajo iz raznega žganega žita, predvsem sočno sladno kavo, ki je znana kot Katreinerjeva sladna kava in ki ima naslajajoče lastnosti zrnate kave brez njenih škodljivosti. Seveda nedostaja doslej vsem tem nadomestilnim pijačam oni veliki, trenutno delujoči vpliv zrnate kave, a prav ta vpliv moramo smatrati po tem, kar smo prej povedali, kot dvorezen meč.

Ljudska knjižnica v Škofji Loki

v prvem poslovnem letu.

Poročal knjižničar Avgust Nadilo na šestinštridesetem red. letnem občnem zboru škofjeloške »Narodne čitalnice« dne 8. decembra 1907.

Slavni zbor!

Velemenjeni gospodje društveniki!

Čast mi je stopiti pred Vas, velemenjeni gospodje, da Vam poročam o delovanju »Ljudske knjižnice« v Škofji Loki, o katere ustanovitvi ste sklenili na zadnjem izvenrednem občnem zboru naše »Narodne čitalnice« dne 20. januarja 1907.

Dasi je bila naša pravkar zaključena prva poslovna doba kratka, vendar se lahko z nekim ponosom oziramo na njo. Kajti dejstvo je, da smo v tako kratkem razdobju 10 mesecev, odkar je pričela poslovati naša »Ljudska knjižnica«, razvili svoje delovanje pri njej v takem obsegu, da uspeh, ki smo ga že do danes dosegli, presega ne le vse naše pričakovanje, nego tudi vse naše nade, ki smo je stavili ob rojstvu našega mladega, za izobrazbo našega slovenskega ljudstva pa prepotrebne podjetja!

Da, prepotrebno in tudi koristno je bilo, da smo nekateri izmed nas, ki smo v knjižničnem odseku, žrtvovali svoj prosti čas in z vso vnmemo delovali v prosopeh »Ljudske knjižnice«, delovali na to, da smo jo sploh spravili v prvi tir in jo v razmeroma kratkem času postavili na ono častno visino, na kateri se danes nahaja.

Mi smo pa, gospodje društveniki, za svojo požrtvovalnost in delo, — sicer ne v gmotnem oziru, ker pri tem ne iščemo pač nikakih osebnih koristi, — vendar s tem bogato poplačani, ker smo prepričani, da smo v pravem smislu in ne strankarsko delovali za osamosvojenje in osvobojenje našega slovenskega ljudstva iz duševne teme in robstva, in ker uvidevamo pri tem tudi korist, ki jo bo to naše ljudstvo imelo z marljivim čitanjem dobrih zabavnih in poučnih knjig, ono ljudstvo, ki se je doslej plaho oziralo na našo čitalnico, kakor na nekaj zanj nedostopnega. Nočem se dotikati vzrokov, ki so naše ljudstvo navajali v to, da se je čitalnice najrajši izogibalo, ker bi me ti vzroki zavedli na drugo polje, vprašati pa bi Vas hotel samo, kako je v tem oziru danes? Danes, gospoda moja, je po večini ono naše priprosto ljudstvo,

bodisi iz mesta ali okolice, in ki ob nedeljah in praznikih, pa tudi semintja ob delavnikih, kar trumoma prihaja v naše čitalniške prostore k »Ljudski knjižnici« in z vidno zadovoljnostjo in veseljem vrača že prečitane knjige, o katerih poprej še včasih slišati ni smelo, zahtevajoč zopet novega čtiva, — čisto drugih nazorov o pomenu »Ljudskih čitalnic in knjižic, kakor pred doglednim časom, ko so se mu te popisovale in se še popisujejo kot jako pogubne naprave!... In da ima za to izpremembo in populariziranje naše »Narodne čitalnice« največjo zaslugu baš »Ljudska knjižnica«, o tem ste, gospodje, gotovo vsi edini!

Velemenjeni gospodje! Da boste poučeni o vsem tem, kakor tudi o pripravah knjižničnega odseka za otvoritev naše »Ljudske knjižnice«, o uredbi in uspehu njenega poslovanja, dovolite mi po tem uvodu, ki se mi je zdel umesten, da preidem na poročilo samo!

Takoj po sklepu navedenega izvenrednega občnega zbora sešli so se člani knjižničnega odseka večkrat, da so se pri sejah, ali kar se je še pogosteje zgodilo, v medsebojnih zasebnih pogovorih posvetovali o načinu, kako bi se najprimerneje ljudstvu razglasilo ustanovitev naše javne »Ljudske knjižnice« in kako urediti vse potrebno za pričetek poslovanja, ki se je bil določil na Svečnico dne 2. februarja t. l. Zamuditi se ni smelo ničesar, dasi je bil ta čas silno kratek in, kar moram s pohvalo omenjati, so se vsi člani knjižničnega odseka res tudi podvzivali zadostiti svoji častni dolžnosti. Dalje prih.

Gospodarski del. □

□□□□

Narodno gospodarstvo.

Dalje.

Za razvoj kredita so pa posebno še važne državne in mednarodne pravne razmere in naprave. Če je lastnina varna v državi, če jo štiti dobro zakonodajstvo, potem se bo gotovo kredit bolj razvijal, kakor v državah, kjer je združena z vsakim posojilom nevarnost, da se radi pomanjkljivih postav in slabih sodnikov lahko izgubi izposojena svota. Zato je v takih, pravno na nižji stopnji stoječih državah, obrestna mera po navadi zelo visoka, ker se mora plačevati tudi nekaka premija za riziko. Tudi politične razmere vplivajo na kredit. Do ustavne države ima gotovo vsak upnik večje zaupanje, nego do države, kjer odločuje volja poedinca. Samo gospodarsko in politično prosti narodi in proste države so se razvile do naravnosti občudovanja vrednega stanja v kreditnem gospodarstvu. Gospodarske razmere tudi vplivajo na razvoj kapitala; naj omenimo le razna občila ali vrste obratov.

Koristi, ki jih donaja kredit, bi bile zlasti tele:

1. S kreditom se pritegnejo k sodelovanju pri gospodarskem napredku obstoječe glavnice, ker tako pridejo do glavnice tisti, ki jih morejo produktivno uporabiti. Mnogo oseb z glavnico nima zmožnosti, volje ali priložnosti, da bi jo moglo uspešno porabiti; zato je treba, da pride ta glavnic v roke takih oseb, ki to morejo ali hočejo storiti.

2. S kreditom se morejo združiti velike glavnice, ki so potrebne, da se izvrši kako večje podjetje. Če se gradi kaka železnica, ustanovi kaka večja tovarna, tedaj se poslužimo v prvi vrsti kredita.

3. S kreditom se morejo hitreje in ceneje odplačevati glavnice in se torej hitreje morejo vršiti razni posli ter se zato rabi manj denarja. Zato se pa zlato in srebro lahko porabita za nakup drugega blaga ali se pa porabita v raznih obrtih. Z raznimi kreditnimi papirji (bankovci, menicami, obligacijami i. t. d.) se zmanjšujejo prenosni stroški in se s tem razlika med cenami blagu zniža, in bančno poslovanje olajša. Šele s tem se je mogla prav razviti mednarodna trgovina.

Za zgled navaja Fiedler francosko vojno odškodnino iz leta 1870/71, ki je znašala pet milijard in se je izplačala le deloma v gotovini in sicer v znesku 617 milijonov, dočim se je 4697 milijonov izplačalo v bankovcih, bančnih nakaznicah, menicah, francoskih državnih obligacijah in pa za račun alzaško-lotarinske železnice.

4. Kredit omogočuje, da moremo svoje nujne izdatke pokriti brez glavnice le v nadi, da si s svojim delom v bodočnosti zaslužimo toliko, da lahko zadostimo svojim obveznostim.

Tudi slabe strani moramo upoštevati pri kreditu, ker se ž njim omogočujejo pretirani izdatki, kar je večkrat v pogubo celim rodbinam.

Taki pojavi se nam kažejo vsak dan v mestih in na kmetih, ker se je z ustanovitvijo raznih denarnih zavodov kreditno gospodarstvo zelo razvilo. Žalibog se dogaja večkrat, da se kredit ne porabi za nadaljno produkcijo, temveč le za potrošek (konsumptivni kredit.)

Na nasprotni strani se pa zopet večkrat zgodi, da kredit provzročata razne drzne špekulacije, ki vodijo do gospodarskih kriz, Omenimo lahko sedanjo krizo v Zedinjenih državah.

2. Organizacija kredita.

a) Banke.

Denarno gospodarstvo mora že biti na visoki stopinji, da morejo nastati razni organi za posredovanje kredita. Ako se posoja le iz prijaznosti, ali dokler rokodelec kreditira svoje izdelke za nekoliko časa, ali trgovec blago svojim odjemnikom prodaja na „bukvice“, ne moremo govoriti o organizaciji kredita ali posredovanja kredita. To posredovanje more marveč zase postati poklic in predmet pridobitka. Izmed organov za posredovanje kredita moramo najprej omeniti banke.

Banke so podjetbe, ki služijo za posredovanje prometa z denarjem in kreditom. Njihova naloga obstoji v tem, da kupujejo in prodajajo denar (menjalnice), da posredujejo plačila, da dovoljujejo kredit producentom in trgovcem, da prekrbe glavnicu za razne gospodarske podjetbe in da tržijo z vrednostnimi papirji.

Banke so velikanskega pomena zato, ker na eni strani nabirajo glavnicu, na drugi strani pa zopet glavnicu razdeljujejo med tiste, ki jih potrebujejo. S tem se more promet med producenti in konsumentmi spraviti v pravi tir in obenem množina plačilnih sredstev (denarja itd.) izdatno znižati. (Dalje prih.)

* * *

Tedenski sejem v Kranju dne 30. decembra 1907. Prignalo se je — konj, 132 glav domače goveje živine, — glav hrvaške goveje živine, 3 domačih telet, — hrvaških telet, 37 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — kozi, — domačih kozlov, — hrvaških kozlov, — domača ovca, — hrvaških ovac in — buš. — Pšenica K 12—, proso K 7-50, rž K 10—, oves K 8-75, ajda K 9—, fižol ribničan K 9-50, mandalon K 7-50, koks 9-50 in krompir 2-60 za 50 kg,

Mestna hranilnica v Kranju. V mesecu decembru je 525 strank vložilo 121.436 K 76 vin. 312 strank dvignilo 127.021 K 45 vin. 16 strankam se je izplačalo posojil 109.500 K. Stanje hranilnih vlog brez kapitaliziranih vložnih obresti 4.417.737 K 86 vin. Stanje posojil 2.725.985 K 25 vin. Denarni promet 898.638 K 14 vin.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu decembru 1907 je 244 strank vložilo 85.202 K 48 vin. 182 strank vzdignilo 48.245 K 13 vin. 31 strankam se je izplačalo posojil 32.455 K. Denarni promet 382.177 K 67 vin.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu decembru 1907 je 170 strank vložilo 42.235 K 25 vin. 131 strank vzdignilo 41.665 K 58 vin. 2 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 3600 K. Stanje hranilnih vlog K 1.599.910 K 79 vin. Stanje hipoteknih posojil 1.263.748 K 16 vin. Denarni promet 135.228 K 86 vin.

Umetnost in književnost

□□□□□

Zbirka znamenitih povesti. Pod tem skupnim naslovom je «Narodna založba» ravnokar izdala drobno knjižico, ki obsega štiri ruske slike izpod peres najznamenitejših ruskih pisateljev. Cena 60 v., s pošto 10 v. več. — Brošurico je tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Trgovske knjižnice 2. in 3. zvezek je ravnokar izšel. Vsebuje: Enostavno knjigovodstvo. Priredil in izdal Franc Zelenik, trg. knjigovodja. Cena 60 vin. Naroča se pri Fr. Zeleniku, Ljubljana. Knjižico prav toplo priporočamo.

Vodnik po parlamentu bi se lahko imenovala karta, ki je izšla v založbi G. Freytag & Berndt na Dunaju (VII. Schottenfeldgasse 62) in kaže, kako so člani poslanske zbornice vsesiji 1907 razvrščeni po sedežih. Ob roki te karte, izvedene prav lično v barvah, se spozna moč posamičnih strank, se vidi, kako so stranke razvrščene v zbornici in kje ima vsak posamični poslanec svoj sedež. Na drugi strani so navedeni člani nagodbenega, proračunskega, železniškega, obrtnega, kmetijskega, narodno-gospodarskega in brambnega odseka. Cena 50 v., s pošto 55 vin.

Gasilski koledar za prestopno leto 1908. je izšel. Sestavlja ga je zvezni tajnik Franc Ks. Trošt, Čisti dohodek je namenjen «Cesarja Franc Jožefa I. jubilejni ustanovi» za v službi ponesrečene gasilce, oziroma njihove vdove in sirote. — Cena 50 vin. Založil odbor zveze gasilnih društev.

Koledar za kmetovalca za leto 1908, III. letnik. Uredil dipl. agr. Jakob Legvart, državni nadzornik za mlekarstvo in strokovni učitelj za kmetijstvo na gospodarski šoli v Ljubljani.

Do malega za vsak stan se že izdaja koledar, kateri se smatra kot stanovski koledar. Poglejmo le učitelje, delavce, trgovce, dijake, sokole, ognjegasce i. t. d. Zato je tudi prav, da se izdajajo kmečki koledarji. Vsaj drugi deželani jih imajo vpeljane že dalj časa, tako n. pr. je stopil tirolski (nemški) kmetijski koledar že v 25. leto.

Resnično se je zveselila slovenska javnost, ko je zagledal za leto 1906 beli dan «Koledar za kmetovalca», spisal in uredil dipl. agr. Jakob Legvart. Seveda nismo prašali takrat, kje si je pridobil svoj agronomski diplom, kakor tudi še danes ne vemo, ali ga nosi mož po pravici ali ne.

Prvi letnik bil je v javnosti z veseljem sprejet, posebno se je prikupil prirostim kmetom zaradi spisa o «živnozdravilstvu», katerega je sestavil živnozdravnik A. Ribnikar. Tudi ostali spisi so ugajali, opomnimo samo mimogrede, da imena mlekarških zadrug niso odgovarjala resničnemu položaju.

Drugi letnik je bil že bolj klavern. Razen spisov g. B. Skalicky-ja in g. Župneka o kmetijskih zakonih je bil večinoma posnetek in ponatis iz I. letnika.

Začudili smo se, ko smo dobili letos v roke III. letnik za leto 1908. Semtertja pridejana kaka drobtinica ali par stavkov izvornosti; vse ostalo sta pa že prinašala I. in II. letnik koledarja za kmetovalca. — Pa kakšen jezik! Bog ve, kje je g. Legvart staknil onega Žaneta, ki je oskrbel korekturo! Zaslužil bi v resnici vsaj 25 batin.

Edino, kar moremo pohvaliti pri tem koledarju, je prikupljiva vezava in pa vrednost, kar jo ima nepopisan bel papir za inseratnim delom, namenjen za beležke. Seveda, to je zasluga založnika. Vse ostalo bi bilo preplačano s starim zarjavelim grošem!

Spis o živinoreji je ves ponatisnjen, le edina še ne polna stran, kot uvod je nov. O prašičji reji spis je pomešan med krmiljenje živine tako, da ga ni mogoče ločiti drugače, če bi poslali vse skupaj v kemično preskuševališče ter bi tam ločili umetnim potom v nalašč zato narejeni retorti! Kaj so n. pr. «žirovi kovajci» ali «klej iz škroba», kot krmilo, tega ne vemo pri najboljši volji.

Mlekarstvo zopet ponatisnjeno iz starih letnikov, samo spis o izdelovanju surovega masla je prepisan iz 6. številke «Narodnega gospodarja». Seveda je spis tako praktičen, da se vidi jasno, da g. mlekarški državni nadzornik ni niti enkrat masla naredil!

Najbolj je zavoženo v imeniku mlekarških zadrug na Kranjskem. Ta imenik jih našteje 73 zadrug. Pa vseeno ni popoln!

V resnici je bilo v združni register vpisanih (Ljubljana, Novo Mesto) do danes 69 mlekarških zadrug; med temi je izbrisanih do danes 6 zadrug in 3 zadrug se nahajajo v likvidaciji, ki se ni izvršena, zato tudi izbris ni dovoljen. Troje zadrug ne dela in te so St. Jur, Cerknica in Trebelno. Pet zadrug je v najemu ter ne delajo samostojno; dvoje registrovanih mlekarških zadrug sta samo sirarni, ki delata le 2—3 mesece v letu. Nekaj bohinijskih planinskih sirarnic pa ni registriranih, baje znaša njih število 9; tudi te delajo sir le po par mesecev. Dobropolje ni vpisano kot mlekarška zadruga, temveč kot kmetijsko društvo. Laž je, da obstoji v Grosupljem registrovana mlekarška zadruga, temveč se nahajata ondi dve privatni mlekaršni. Pozabil je pa g. nadzornik Legvart vpisati v svoj imenik mlekarško zadrugo sv. Jošt nad Vrhniko, koja je registrovana, in mlekarno v Trbojeh, katera pa ni registrovana. Če so v njem bohinijske sirarnice, biti bi morala tudi trbojska mlekaršna! — Ta imenik je skrajno škandalozno sestavljen; tako da obžalujemo, da imamo Kranjci tako slabo poučenega mlekarškega nadzornika, plačanega od države, kateri pa mnogo na svojo učenost gleda!

Vsa modrost je zelo plitva! — V celem bi imeli mi Kranjci v začetku leta 1908 po številu 39 registrovanih mlekarških zadrug, koje delajo leto in dan ter so samostojne v lastni režiji.

To bi bilo treba v koledarju navesti, ker je za vsebino odgovoren urednik s svojim podpisom, da se ne slepi po nepotrebnem naša in tudi zunanja javnost, ter se obeša nepotrebnimi blek raznim samoljubnim osebam! Račun bi imel biti vedno in vsak dan čist. Sicer je neodpusten greh, da se piše vede ali nevede neresnica.

Kar se tiče spisa o obdelovanju travnikov, posebno glede sestave, deteljnih in travnih mešanice, prodaja take spise kmetijska družba po par vinarjev izvod. Da je tabela zmesi za 4—6 letno rabo, kakor tudi trajne senožeti, «preplonkana», ni potreba posebej povdarjati.

Ravno tako oddelek o gnojenju ni izviren. Dragi čitatelj! kupi pri kmetijski družbi ali gospodarski zvezi vrečo «zindre», pa bodeš dobil po vrhu precej debelo knjigo o gnojenju in gnojilih. In če primerjaš spis v koledarju s spisom v knjigi, kmalu doženeš, da je eden teh dveh pisateljev od drugega kar po domače prepisal!! Taka je izvornost koledarja!

Ali naj nadaljujemo z raziskavanjem? Mislimo, da zadostuje!

Čudimo se samo, da naše časopisje hvali ta nestvor samega «preplonkanja». Ali so res vsi ljudje toliko zaslepljeni, da mislijo, «za kmeta je itak vse dobro».

Edino odkrito je ta koledar ocenil list «No-tranjec» in pa kritik v «Laibacher Zeitung» je med vrsticami namignil, da to delo ni hvale vredno.

Kako vse drugače izgleda letošnji «Slovenski kmečki koledar» celjske narodne založbe. Tu se je treba učiti, kaj se izda za kmeta in kako naj bode pisano. In kako je cenen? Nad 300 strani vsebine stane le 1 krono. Človek dobi iz vsebine krassen razgled v vsem potrebnem. Kaj tacega priporočamo našim kmetom.

Nasprotno letošnje izdaje Legvartovega koledarja za kmetovalca ne moremo prav nič pri najboljši volji priporočati. Svetujemo, kdor hoče imeti

dobro berilo, naj si naroči «Slovenski kmečki koledar» iz Celja od narodne založbe.

Če že hočemo imeti koledar za kmeta v žepni obliki, preskrbeti se mora zanj vsekako drug urednik ter več strokovno izobraženih sodelavcev.

Upoštevati je, da bi bilo nečastno, ko bi napredni kmetje kupovali «šušmarije» od ljudi «blestečih» značajev.

Te vrstice smo napisali v dobri nadi, da se izda v prihodnje koledar po vsebini vsaj izviren, zato se naj poišče več delavcev.

Sklicujemo se, da orehovega sadu ne bomo cenili po zunanji trdi lupini, temveč po tem, kaj je v njem, po — jedercih. Zato o koledarju za kmetovalca ne moremo izreči ugodne ocene, ker je po vsebini spisov ne zasluži. Samo prikupljiva zunanja oblika in vezava še ne zadostuje.

Jožef Jenko.

Šmid Walter: Die Reihengräber von Krainburg. (Separatni odtisek iz «Jahrbuch für Altertums-kunde. Herausgegeben von der k. k. Zentral-kommission für Kunst- und historische Denkmale Bd. 1. 1907., str. 55—77.)

V tej z največjo vestnostjo sestavljeni razpravi popisuje kustos kranjskega deželnega muzeja g. Walter Šmid langobardsko grobišče v Lajhu, katero so pod njegovim nadzorstvom spomladi in poleti 1905 prekopali. To grobišče je bilo že prej znano, tu so kopali Tomo Pavšlar, Szombathy, kranjski deželni muzej in Zmavc; ob priliki reguliranja okrajne ceste so pa prekopali še svet pod okrajno cesto in ob isti ležeči občinski pašnik; delo je nadzoroval g. Walter Šmid, ki je odkril 213 grobov, nahajajočih se v prođu, črni prsti in ilovici. Veliko mrličev je bilo zavarovanih s kamni, glava je navadno ležala na večjemu kamnu. Obrnjeni so bili vsi mrličji z eno samo izjemo proti vzhodu. Mrličji so bili brez reda pokopani, v večji ali manjši oddaljenosti, višje ali nižje. Navadno je imel vsak mrlič svoj grob, včasih sta ležala tudi dva mrliča skupaj, redkeje trije. Mrličji so bili ogrnjeni v široke volnate obleke, ki so pokrile vso truplo in od katerih so samo prepereli ostanki ohranjeni; samo v enem slučaju se je dognalo, da je bil mrlič pokrit z leseno krstjo. Vobče so bile pri mrtvecih, ki so ležali na hrbtu stegnjeni, roke položene ob životu, v nekaterih slučajih je pa ležala desna vpognjena na levi roki; je redkokdaj je pa bila glava naslonjena na roko, kakor da bi mrtvec spal, kateri lepi običaj je bil posebno pri Rimljanih v navadi. — Izkopani mrličji so bile večidel ženske in otroci. Povprečna visokost moškega mrliča je bila 1'60 do 1'70 m, največji so merili 1'86 m in 1'90 m; ženski mrličji so povprek merili 1'50 in 1'60 m, največja ženska je merila 1'77 m.

Priložki — Šmid popiše vsak grob posebej — so bili različni, njih arheološka starost ne sega čez sredino VII. stoletja; najlepši eksemplari so reproducirani v več slikah. Nasto se je lepo število zapon, koral, nožev, kresilnikov in različnih drugih predmetov. Zapone so prav raznovrstne, masivne in lahke, okrašene z lepimi nielliranimi ornamentami, velike in majhne, železne, srebrne, bronaste in pozlačene; nekatere so okrogle, štirioglate, druge imajo pet, sedem ali devet vogljev. Krasne so zapone z zmajevjo ali tičjo glavo. Pri prvi je oko zmaja vloženo z rudečim kamnom, istotako cel srednji del; izmed drugovrstnih zapon imajo nekatere podobo črke S (posebnost dobe preseljevanja narodov), sredino in oči imajo vložene s kamni, ki so različno razvrščeni, druge zopet so v spolnjem koncu oglate in imajo zgoraj vpodobljeno celo ptico z velikim kljunom. Perutnica in kljun sta vložena z rdečimi kamni, za oko je pa vdejan almandin. Posebna znamenitost je pa prekrasna okrogla zapon v podobi mnogorobate zvezde, ki je vsa obložena z rdečimi kamnički, da se srebrno ogrodje le malo vidi.

Grobovi so bili splošno na koraldah zelo bogati, različne oblike kažejo najrazličnejše barvne skupine; koralde so bile steklene, jantarjeve, ilovnate, millefiori, robate in podolgaste. Sploh so imeli ženski mrličji največ prilozkov; glave so bile večkrat pokrite z zlatom pretkanim naličjem, ob glavah so se našle zlate, srebrne ali s spiralom ornamentirane bronaste lasnice, zlasti uhani kot obesek, na uhanih mnogorobat zlat okras v filigran-delu, umetniško vloženi z barvastim steklom. Ob ramah so imeli ženski mrličji srebrne in pozlačene zapone z vložnimi almandini, na roki zlat s kamnom vloženi prstan; ves mrlič je pa bil posut z lepimi koraldami. Pri teh mrličih so našli tudi glavnicu z bronom okovane in lepo okrašene. — Pri moških mrličih so se navadno nahajali železni meči in noži razne velikosti, zadnji v nožnicah, ki so bile lično okovane z bronastimi okovi.

Glede takratnih prebivalcev na ozemlju kranjskega mesta je kustos Šmid kakor tudi pokojni dunajski vseučiliški profesor Riegl mnenja, da so Langobardi imeli v Kranju taborišče, čegar posadka je vzdrževala mir in red med Slovenci, ki so morali plačevati davek langobardskim vojvodom v Furlaniji do vladanja vojvoda Rathisa. Ta posadka je pa tudi varovala italško mejo proti Avarom, ki so vedno pogosteje napadali Italijo; L. 663 so premagali vojvodo Lupusa, ki je v obrambo dežele odpoklical vse raztresene posadke, tudi ono iz Kranja, ki se pa ni več vrnila nazaj.

K.

V Kranju, dne 4. januarja 1908.

O narodni spravi, ki jo je sprožil baron Beck, poroča «Slovenska korespondenca», da se je takoj, ko je Beck prevzel vlado, ustanovil poseben pogodbeni odsek v ministrstvu, čegar člana sta bila v prvi vrsti ministra-rojaka Pacak in Prade. Ministrski predsednik je želel, da bi mu oba pojasnila nazore svojih strank o narodnem vprašanju. Češki minister Pacak je v tem zmislu vložil več spomenic, ki jih je izdelal deloma sam, deloma pa so jih sestavili drugi «poznavalci razmer». Vložene so doslej sledeče spomenice: 1. O jezikovnem in uradnem vprašanju — spisal dr. Pantuček; 2. Načrt novega deželnega reda za Češko — spisal dr. Herold; 3. Spomenica v šolskih vprašanjih, ki zadevajo narodni interese in ki sodijo v kompetenco češkega deželnega zbora — spisal profesor Čelakovsky; 4. Zakonita uredba rabe obeh deželnih jezikov pri avtonomnih oblastih, obsegojoča zgodovinski del in končni načrt takega zakona — spisal dr. Pacak; 5. Opombe k deželnemu volilnemu redu, ki ga je v deželnem zboru vložila Gaučeva vlada — spisal dr. Pacak; 6. Razdelitev volilnih okrajev čeških mestnih in kmečkih občin — spisal profesor Cipera; 7. Spomenica o postopanju pri eventualnih razpravah vstevši pogodbene konference. — To kaže, da se res ne misli na kako splošno reševanje narodnega vprašanja, niti ne na provizorično rešitev tega vprašanja za vse narode, ampak edino le na kako pogodbo med Nemci in Čehi. Če se to zgodi, bodo Slovenci gotovo izigrani. — Tudi z nemške strani se že oglašajo nekateri politiki. Državni poslanec dr. Chiari, načelnik nemško-nacionalne zveze, je izjavil približno sledeče: Na to ni misliti, da bi se vsak avstrijski narod razvijal kot samostalna narodna in politična celota. Vprašanje bi se moralo rešiti tako, da bi se omejilo narodno in kulturno življenje vsake narodnosti na njen lastni krog. Za skupnost bi se moralo določiti visoke politične in gospodarske cilje. Ravnanje bi se moralo narodno federalistično, državno pa centralistično. Poslovni in posredovni jezik bi moral biti vsekakor nemški, ki je edini svetovni prometni jezik v državi. — Počakajmo kaj se bo še slišalo.

Deželnozbornske volitve za Češko so razpisane: Za kmečke občine 20. svečana, za mesta 27. svečana, za trgovske zbornice 2. marca, za veleposestvo 5. marca.

Za tirolski deželni zbor bodo volitve: V kmečkih občinah 19. februarja, v mestih 21. februarja, v trgovski zbornici 24. februarja, v veleposestvu 25. februarja.

Tudi ogrskemu finančnemu ministru se je letos dobro godilo. Sklepni računi za leto 1906 izkazujejo 111.7 milijonov prebitka.

V Budimpešti, kjer glumijo silniki že davno angleški konstitucionalizem, imajo ministri navado, da sprejemajo ob novem letu deputacije svojih strank in potem spuščajo bobneče govorce v potrpežljivi zrak. Letos je imel to komediantovsko nalogo prvi dr. Wekerle, in izvršil jo je po komediantovski. Njegov govor je bil zelo frazast. Povedal je prav malo; stvarno je dejal le to, da hoče vlada še v tekočem zasedanju «zavarovati razprave državnega zbora», to se pravi, napraviti nov opravičnik s primernimi nagodbami. Tudi načrt o splošni volilni pravici hoče vlada predložiti; seveda takega, da bo zavarovan «narodni» (to se pravi madjarski) značaj države. Gobezdal je tudi nekaj o pravičnosti, češ, da vlada ne misli zatirati drugih narodnosti. Govoril je seveda tudi o hrvatski politiki. Tudi tukaj je metal besedo «pravo» semintja kakor žongler v cirkusu. Otroci ali pa norci lahko pričakujejo «prava» od te vlade. — Slavni Košut je sprejel svojo stranko v postelji. Njegov dolgovezni govor je bil še bolj frazast in neslan, kakor Wekerlejev. Govoril je o samostalni ogrski banki in potem je dejal, da pride volilna reforma spomladi v zbornico.

Stara madjarska stranka na Hrvaškem, ki je bila pri zadnjih volitvah skoraj uničena, vstaja zopet iz groba. Zdi se, da se bo banu Rakodczayu morda posrečilo, pridobiti njeno podporo. Če ga bo to resilo, je seveda še vprašanje. V soboto je imela stranka zaupen shod v Zagrebu, na katerem je bila baje dobra udeležba. Govoril je najprej bivši hrvatski minister Tomasić, ki je dejal, da je stranko pri zadnjih volitvah ugonobil pritisk iz Budimpešte in od spodaj. Koaliciji, ki je prišla na njeno mesto, ne očita, da bi bila ravnala «nepatriotično», ampak ni bila politično izsolana in ni poznala državnopravnih zakonov, tako da je zapeljala narod v popolno zmešnjavo. Potem se je Tomasić kazal narodnjaka, kar je vsekakor nekam čudno. Dejaj, da «narodna» stranka obsoja vsak poizkus, da bi se vpeljalo madjarski jezik kot uradni jezik v skupne urade na Hrvaškem in da protestira zoper vsako enostransko izpremembo nagodbe. «Narodna» stranka baje ne misli na to, da bi postala zopet vladajoča stranka, ampak zbrati hoče konservativne elemente in iskati pot iz zmešnjave. — Na to je Rakodczay razvil svoj «program». Bil je strašno liberalen. Kdor ga pozna iz prejšnjih časov, zlasti ko je bil še višji državni pravdnik, ne bi verjel, da ima toliko dobrot v svoji malhi. Trdil je, da hoče popolnoma izvesti ogrsko-hrvatsko nagodbo in varovati pravice Hrvat-

skega jezika. Če se posamezne točke nagodbe na Ogrskem in na Hrvaškem neenako tolmači, so regnikolarne deputacije poklicane, da odločajo. Dokler ni rešeno vprašanje, ali so železniški uslužbenci vladni organi, morajo vsi uslužbenci na Hrvaškem občeovati z občinstvom in s hrvatskimi uradi v hrvatskem jeziku. Nastavljati se sme le osebe, ki so zmožne hrvatskega jezika v besedi in pisavi. O notranjem jeziku skupnih uradov morajo odločiti regnikolarne deputacije. Imel je še precejšen kupček obljub o šolstvu, o gospodarskih vprašanjih, stavbi železnic, regulaciji rek i. t. d. Končno je stranka sklenila, da izdela Tomasić v zmislu teh izvajanj strankin program, ki je bil včeraj, 3. jan. predložen zboru. — Opažalo se je, da se dr. Sumanović, dr. Gavranic in nekateri pristaši barona Raucha niso udeležili zborovanja. Sumanović je agitiral proti udeležbi.

Francoški justični minister Guyot-Dessaigne je na starega leta dan naglo umrl. Prišel je iz zbornice senata; na hodniku je srečal senatorja Provost-Delaunaya, člana desnice, ki ga je zelo uljudno nagovoril. Potem je pristopil k njemu senator Dubost, ki mu je čestital. Minister se je vrnil v zbornico, kjer ga je nenadoma obsla slabost, pa je kmalu izdihnil. Guyot-Dessaigne je bil 74 let star; v zadnjih tednih ga je večkrat obsla srčna slabost. Bil je med vodjama radikalne stranke. Minister je bil že v Bourgeoisovem kabinetu, kjer je imel portfelj dela.

Belgijski ministrski predsednik de Trooz je na Silvestrov večer umrl. Bil je tri tedne bolan z revmatizmom. Zadnji čas mu je oslabilo srce. Za njegovega naslednika se smatra predsednika zbornice Schollaerta.

V procesu zaradi viborškega manifesta so bili vsi obtoženci, razven kmetov Ahdanova in Djačenka, obsojeni na tri meseca zapora. Ker so obsojeni na zapor, a ne v trdnjavo, izgube volilno pravico. Vložili bodo priziv. Občinstvo je priredilo obsojencem viharni ovacije. Že v sodnijski dvorani se jih je obsipavalo z lovorjem in s cveticami.

V Macedoniji je bilo tekom meseca novembra (po pravoslavnem koledarju) 130 ljudi iz političnih razlogov umorjenih, 41 pa ranjenih. Zadeti so bili kristjani in mohamedanci.

Nemški guverner iz Afrike, Horn, je bil zaradi usmrtitve zamorca Cedu obsojen na odstavljenje od urada in na — 900 mark globe. Disciplinarna komora je izpremenila kazen odstavljenja v — premeščenje in je znižala globo na 300 mark! Obtožen je bil Horn zaradi sledečega dogodka: Zamorec Cedu je bil v Afriki zaradi tatvine obsojen na pretep in na več let ječe. Ko je bila sodba že izrečena, ga je dal Horn privezati k drevesu, kjer je ostal 24 ur brez jedi in pijače. Nekolikokrat ga je dal odvezati in peljati na ono mesto, kjer je baje zakopal ukradeni denar. Ker pa denarja niso našli, so ga zopet privezali. Vsled tega mučenja je zamorec umrl. On je torej zaradi tatvine pretrpel smrt, njegov mučitelj pa plača za usmrtitev 300 mark in premetstjo ga, pa je konec. Temu se pravi enakost pred zakonom. In tako se nosi «kulturo» in «krščanstvo» med divjake!

Ruske ječe so prenapolnjene — to je uspeh Stoljpinove pomirjevalne politike. Dan na dan odhajajo vlaki z izgnanci na sever in na vzhod. Smrtne obsodbe so na dnevnem redu, tako da še dnevno časopisje ne more poročati o vseh, ki jih obesijo in ustrelje. Ravnatelj ječe v Rostovu ob Donu je naznanil jetnikom, da se mora odkloniti vse prošnje onih, ki so obsojeni na prisilno delo za hitrejšo odpravo v Sibirijo. Lepe razmere morajo biti v ječi, če jetniki sami prosijo, naj se jih spravi v Sibirijo!

Dopisi.

Iz Selc. Najnovejša cvetka na polju klerikalne organizacije pri nas so kuharske šole v farovžih. Sprvega so videli naši duhovniki rešitev kmeta v mlekarstvu in so ustanavljali mlekarne, potem so se vrgli na bike in krave ter pustili hirati mlekarne, a sedaj so sprevideli menda in spoznali sami po sebi, da človeška sreča obstoji pravzaprav v tem, če se kaj dobrega poje. Zato so pričeli učiti dekleta v kuharstvu. V Selcih se vežba kar 14 deklet v tej prekornisti stroki. Seveda vodi naše gospode duhovnike menda tudi rekoliho sebičnost. Zdi se jim, da so preslabo postreženi po kmečkih hišah, če pridejo vanje. Ta namen se vidi tudi iz tega, ker se v farovžu uči predvsem piskote in druge sladkarije delati. Čast taki iznajdljivosti! To bo letos vesel predpust! V zadruzi na Češnjici so skuhalih žganja več hektolitrov, sedaj se pa še kmečka dekleta uče delati piskote. Res, zlata doba se je pričela za našega kmeta!

Ali ste že obnovili naročnino na „Gorenjca“? Blagovolite to takoj storiti, da se Vam list redno dpošilja.

Godovi prihodnjega tedna:

5. Telesfor, Grozdana, Berivoj; 6. sv. Trije kralji, Darinka; 7. Valentin, Svetozar; 8. Severin, Radoslav, Cestimir; 9. Julijan, Nikosava, Vladimir, Cestimir; 10. Pavel, Dobroslov, Nevinka; 11. Higin, Kronoslava, Božidar, Zdravko.

Zgodovinski in sloystveni pregled za prihodnji teden.

5. januarja: 1531. Ferdinand I. izvolijo za rimskega kralja. — 1643. * Slavni fizik Isaak Newton. — 1852. * Skladatelj Fr. Ser. Vilhar v Senožečah. — 1858. † Feldmaršal grof Radetzky v Milanu. — 1905. † Pesnik Iv. Nep. Resman v Ljubljani.

6. januarja: 1412. * Johana, devica orleanska. — 1453. Člane štajerske linije habsburškega rodu povzdignejo v nadvojvode. — 1829. † Češki zgodovinar in jezikoslovec I. Dobrovsky. — 1866. † Pisatelj Gašpar Švab v Dobu.

7. januarja: 1715. † Fenelon de la Motte. — 1746. * Jaques Etienne Montgolfier, iznajditelj zrakoplova. — 1790. Odpad Nizozemske. — 1800. Vstanek v Švici. — 1844. * Jezikoslovec P. Stanislav Škrabec v Ribnici. — 1872. * Pisatelj dr. Matija Prelesnik v Dobropoljah. — 1893. † Slavni fizik dr. Jože Stefan, vseuč. profesor, na Dunaju.

8. januarja: 1422. Husitje premagajo cesarja Žiga pri Nemškem Brodu. — 1642. † Galileo Galilei. — 1819. † Pesnik Valentin Vodnik v Ljubljani.

9. januarja: 1797. Nadvojvoda Karel osvoji Kehl. — 1801. Nadvojvoda Karel postane vrhovni poveljnik in predsednik dvornega vojnega sveta. — 1856. * Pesnik Anton Aškerc. — 1883. † Pisatelj Sebastijan Žepič v Zagrebu.

10. januarja: 1778. † Karel pl. Linné, slavni švedski rastlinoslovec. — 1817. * Pisatelj Anton Pintar v Železnikih.

11. januarja: 1158. Cesar Friderik I. povzdigne na državnem zboru v Regensburgu češkega vojvoda Vladislava II. in njegove naslednike v češke kralje. — 1850. * Hrvaški pisatelj Evgen Kumičić. — 1902. † Operni pevec Jože Noll v Ljubljani.

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

7. v Žirovnici.

Novičar.

Deželnozbornske volitve so sedaj uradno razpisane, in sicer za Kranjsko: Kmečke občine 21. svečana, mesta 26. svečana, trgovska zbornica 28. svečana, veleposestvo 6. marca.

«Slovenec», ki je prvi objavil to vest, še predno so bile te volitve uradno razpisane, ima očitno dobre zveze z vlado. In njegova žurnalistična hitrost je vse hvalevredna. Ampak visoko vlado, od katere je prišla informacija, bodisi posredno ali neposredno, v klerikalno uredništvo, bi si dovolili vprašati, če misli, da so deželnozbornske volitve samo za klerikalce, ali za volilce sploh? Da ima gosp. Schwarz posebne simpatije za klerikalce, je njegova stvar; ampak da vlada protežira klerikalce, to je stvar, ki se tiče vsega prebivalstva, tudi neklerikalnega. Že odkar je gosp. Schwarz v Ljubljani, opazujemo, da je vsa taktika deželne vlade prikrojena željam klerikalne stranke. Polagoma se bomo pa tega vendar naveličali. Ljudstvo kranjske dežele in klerikalna stranka še nista tako identična, da bi dr. Šušteršič lahko pol-odvisno vodil usodo dežele in da bi se gospodje v vladni palači lahko smatrali za organ klerikalne stranke. Gospod Schwarz lahko glasuje pri vsakih volitvah za klerikalne kandidate, ampak deželnemu predsedniku morajo biti vse stranke enake. R. P.

Kranjski klerikalci so urni ljudje; to se jim mora priznati. Se niso bile deželnozbornske volitve uradno razpisane, a že se je vodstvo klerikalne stranke konstituiralo kot centralni volilni odbor. Svojo kandidaturo so napovedali od dosedanjih poslancev Šušteršič, Povše, Demšar in Jaklič v svojih dosedanjih volilnih okrajih Žitnik pa za notranjske kmetijske okraje. Postaviti pa hočejo klerikalni kandidate v vseh mestnih in kmetijskih okrajih in gotovo je, da bodo napeli vso moč, ker bi radi dosegli v novem deželnem zboru večino. Agitacija bo nedvomno strastna in gotovo je, da bo zopet ves cerkveni aparat v službi klerikalne politike. R. P.

Deželni glavar Detela, ki je bil poslanec v kmetijskih občinah Škofji Loki — Kranj — Trzin, ne bo več kandidiral v deželni zbor. Pisal je klerikalni stranki, da odklanja kandidaturo, češ, da ima po tridesetletnem delovanju pravico na pokoj. In klerikalna stranka je vzela to «obžalovanje» na znanje ter je sklenila, «izreči g. deželnemu glavarju iskreno zahvalo stranke za mnogoletno, trudapolno, dosledno in vseskozi rodoljubno delo za občni blagor». Vodstvo klerikalne stranke obžaluje «oficijsko», da Detela ne kandidira; člani vodstva pa privatno brijejo norce iz njega in iz njegovih brkov. Med Detelo in bogovi klerikalne stranke je toliko nasprotij, toliko «nesporazumljenja», da mu najbrže še ponudili ne bi kandi-

daturo, če bi mislili, da bi jo sprejel. Javno mu pa izrekajo slovesne zahvale za rodoljubje, za delo za občni blagor. R. P.

Volilni imeniki, ki so bili dne 14. maja 1907. l. občinam volitvam državnega poslanca v tukajšnji občini za podlago in ki so se imeli od takrat v razvidnosti, bodo od 6. januarja 1908 naprej skozi osem dni, t. j. do vstetega 14. januarja 1908 v občinski pisarni vsakemu na ogled razgrnjeni. To županstvo v Kranju naznanja s pristavkom, da morajo na v imeniku nahajajoče se napake volilci opozoriti, na kar se bodo isti popravili.

Narodna čitalnica v Kranju je priredila dne 31. decembra 1907 v društvenih prostorih običajno Silvestrovo veselico, ki je bila prav dobro obiskana in ki je v vsakem oziru vrlo uspela. Priznani ljubljanski sekstet na lok je dovršeno in fino zaigral nekatere izbrane skladbe (J. Rühr, B. Smetana, V. Parma in Ch. Gounod); društveni pevski zbor pa je navdušeno zapel pod vodstvom g. Vilka Rusa več moških in ženskih zborov (P. H. Sattner, A. Nedved, J. Juvanc, A. Adamič in A. Förster). — Društveni diletanti so igrali enodejansko burko „V medenih dneh“, spisal Friderik Triesch. Vsi igrači so storili svojo dolžnost, posebno pohvalno pa je omeniti g. Leop. Mikuša, ki je ob enem spretno opravljal posel režiserja, g. A. Depolija in gospodične S. O., Maro in Vido Polak. Igro so sprejeli navzoči z burnim ploskanjem in skušali tako izraziti igralcem svojo zahvalo. O polnoči je imenom društvenega odbora pozdravil navzoče g. Zdravko Novak v vznesenih besedah in pozval zlasti prisotne društvene člane, naj vsak po svoji moči vse stori, da bo moglo društvo vsestranski izpolnovati svojo nalogo. — Po govoru se je razvnel živahen ples, pri katerem je neumorno igral ljubljanski sekstet na lok. Skoro vsa družba je ostala skupaj do jutra in tako v veselem razkošju preživela prve urice novega leta. Veselico je počastilo s svojim posetom tudi nekaj gostov iz Podbrezja, Podnarta in Šmartna. Vsa čast jim!

Opozorjamo na današnji občni zbor Sokola v Kranju, ki se vrši v prostorih gostilne brata Petra Mayrja, točno ob 9. uri zvečer.

Zaključni venček plesne šole trgovskih sotrudnikov v Kranju se vrši, kakor smo že zadnji-krat objavili, jutri v nedeljo zvečer ob 1/9. uri v dvorani „Narodne čitalnice“. Obleka je promena. Vstop je dovoljen vsakemu. Pričakovati je obilne udeležbe.

Kranjski deželni odbor je iz stražno-gasilnega zaklada podelil podpore na Gorenjskem nastopnim prostovoljnim gasilnim društvom, v deželni zvezi združenim: Ljubljana 800 K; po 200 K: Bohinjska Bela, Bled, Dravljica, Kamna gorica, Kamnik, Kropa, Ljubno, Moravče, Ribno, Sora, Stob, Zgornja Šiška, Škofja Loka, Trzin, Vodice in Zabnica; po 175 K: Gameljni, Predoslje in Šmartno-Tacen; po 150 K: Breznica, Duplje, Gorje, Ježica, Kranjska gora, Motnik, Pirniče, Srednjavas v Bohinju, Stara Loka, Stražišče in Vižmarje; po 100 K: Koroška Bela, Hrušica, Leše, Mengiš, Poljane, Radovljica, Sorica, St. Vid nad Ljubljano, Spodnja Šiška, Trata, Tržič; po 75 K: Lukovica. Skupno 16.450 K. — V stražno-gasilni zaklad so vplačale zavarovalnice, oziroma zavarovanci: „Slavija“ K 4050'55, „Graška vzajemna“ K 3450'96, „Vzajemna v Ljubljani“ K 2054'51, „Assicurazioni Generali“ K 1895'85, „Phoenix“ K 1841'93, „Riunione adriatica“ K 1314'44, „Donau“ K 1057'20, „Franco-Hongroise“ K 758'13, „Dunajska“ K 747'48, „Papirno-industrijska“ K 453'94, „North British“ K 448'04, „Fonciere“ K 341'36, „Concordia“ K 282'43, „Družba za tovarne, rudnike in stroje“ K 204'76, „Industrijska zveza“ K 163'75, „Proti nezgodam“ K 49'01, „Obča domača“ K 6'94, „Lipska“ K 2'48, „Moravsko-Slezjska“ K 1'15, „Sladkorna industrija“ K —'68, „Spodnje-Avstrijska“ K —'14. Skupno K 19.126'70.

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Cerklijah priredi na praznik sv. Treh kraljev, to je 6. t. m., v gostilni g. M. Kerna ob 3. uri popoldne, svoj letni občni zbor. Ker je na dnevnem redu tudi tombola na jako lepe dobitke, petje in zanimivo predavanje rodoljubnega gospoda o delovanju in nalogah družbe sv. Cirila in Metoda in ker se vrši zborovanje v priznani dobri gostilni, pričakujemo ne le mnogobrojne udeležbe domačinov, ampak tudi obiska iz sosednih krajev, kjer ni podružnic, da se vsi skupaj — brez razlike stranke in mišljenj — navdušimo za narodno delo. Zato trdno pričakujemo, da ne bo nikogar manjkalo, ki razume ali se vsaj zanima za vzvišeno nalogo naše šolske družbe.

Zrtev alkohola. V neki soteski pri Luži, okraj Škofja Loka, so našli zmrznjenega oženjenega Antona Vidmarja, ki je bil goreč častilec alkohola.

Razmere na državni železnici. Uprava državnih železnic v Trstu postopa napram strankam tako, da presega to postopanje že vse meje, kar na ta način se dela ljudjem krivica in velika škoda. V zadnjem času smo izvedeli celo vrsto slučajev, ki osvetljujejo postopanje železniške uprave. Navedemo naj le en slučaj. Lesotržec gosp. Fran Hainrihar v Škofji Loki je naročil dne 30. novembra dvojen vagon (2 H) in prosil, da se mu

da zanesljivo na razpolaganje dne 2. decembra. Odpošiljatev, ki naj bi šla s tem vagonom na Reko, je silno nujna, ker čaka parobrod nanjo, da jo odpelje čez morje. Naročeni dan vagona ni bilo in tudi naslednje dni ne. G. Hainrihar je brzojavno ponovil svojo prošnjo, a še 9. decembra ni bilo danega na razpolago naročenega vagona, niti je na svoj brzojav dobil kak odgovor. Seveda ima gosp. Hainrihar vsled tega silno škodo. Taki in enaki slučaji se gode pogostoma. Železniška uprava po več dni ne odpošlje naročenih vozov, po tem pa jih pošlje, a vse naenkrat, tako, da je čisto nemogoče, jih vse naložiti v določenem času šestih ur. Najraje se to zgodi take dni, ko je vreme slabo, tako da delavci nikakor ne morejo delati. Prav gosp. Hainriharju se je zgodilo tako, železniška uprava pa zahteva sedaj od njega velik znesek, češ, da so vagoni predolgo stali. Končno bodi omenjeno, da železniško ravnateljstvo tudi drugih prošelj več mesecev ne reši niti terjatev ne izpjača. Ker se dela na ta način trgovini velika škoda, bi bilo železi, da bi se poslanci zavzeli za stvar in z intervencijo pri ministru izposlovali boljši red.

Mlekarška zadruga na Svetju pri Medvodah ima dne 12. januarja t. l. svoj občni zbor z občajnim dnevnim redom.

Čebelarke podružnice občni zbor bo v nedeljo, 12. t. m., popoldne ob 2. uri v soli na Primskovem.

Volitev v cenilno komisijo za vsebno dohodnino v Radovljici. Izvoljen je v II. volilni skupini g. Ignacij Jelovšek, c. kr. okrajni višji zdravnik v Radovljici za uda, v III. skupini pa za uda g. Josip Klinar, teh. uradnik na Savi, za namestnika pa Fran Smrekar, tesarski mojster na Savi. V I. volilni skupini se zaradi nezadostne udeležbe volitev ni mogla vršiti in se vnovič razpiše.

Občinske volitve v Lukovici pri Erdnu so bile že pred 14. meseci, a še dosedaj niso ne potrjene, ne ovržene. Vloženih je bilo nekaj rekurzov, za katerih rešitev bi zadostovala skromna inteligenca najmlajšega diurnistka, a ti rekurzi še vedno niso rešeni. Ker smo v upravičenem strahu, da utegnejo ti rekurzi pred rešitvijo strohneti na c. kr. mizah, si dovoljujemo vprašati, koliko časa bo še čakati na rešitev?

Plesna zabava priredi dne 5. prosinca t. l. tovarniška godba v prostorih jedilnice predilnice in tkalnice v Tržiču. Začetek ob osmih zvečer. Vstopnina za podporne člane godbe 20 vinarjev, za nečlane 40 vin.

Nemška šola v Tržiču. V Tržiču otvorijo enorazredno nemško šolo, ki jo bo vzdrževal „Schulverein“. Kakor čujemo, delajo Nemci na to, da bi prevzel vodstvo te šole znani tržaski učitelj Karel Miklitsch, kateremu skušajo preskrbeti pri šolski oblasti dopust, da bi lahko vodil sulfereinsko šolo. Nemci so baje storili že v tem oziru vse korake pri okrajnem šolskem svetu v Kranju, kjer se jim je baje obljubilo, da se bo ugodilo njihovi želji. Opozorjamo poklicane faktorje na to nemško nakano ter jih pozivljamo, da store, kar jim veleva narodna dolžnost. Ta bi bila lepa, da bi dežela plačevala Miklitscha za to, da bi vodil sulfereinsko šolo!

Snega je na Gorenjskem 12 cm na debelo, na Notranjskem 8 in na Dolenjskem 6 cm. V kamniških planinah in triglavskem pogorju ga je pa en meter na visoko.

Trgovski plesni venček. Društvo slovenskih trgovskih sotrudnikov priredi s sodelovanjem gg. trgovcev, kakor je že splošno v javnosti, v soboto 1. svečana t. l. trgovski plesni venček, kateri bode zares ne samo ples, kjer se raja v valovih valčka, ampak tudi zabavni večer tistih, ki ljubijo družabno življenje. Kaj pomeni trgovski ples, bode še marsikateremu od leta 1903 dobro znano. Bil je plesni venček, ki ga je vsak udeleženec z veseljem odobral in si v kratkem želel zopet kaj enakega. Toda društvo, katero se je komaj pred nekaj meseci ustanovilo, prizadeva si izpolniti želje mnogoterim domačinom kakor tudi tujcem še v veliko večjem smislu. V to se je izvolil iz odbora veselični odsek, ki marljivo deluje za vse priprave, katere spadajo k enakemu plesu. Prihodnje dni se bodo razpošiljala vabila; v slučaju, da bi se kdo prezrl, naj to oprusti in naj se blagovoli javiti pri društvenem odboru. Svirala bode slavna vojaška godba stv. 47. iz Gorice, katera je že med kranjskimi rodoljubi dosegla dokaj pohvale.

Društvo slovenskih trgovskih sotrudnikov v Kranju, ima svoj I. občni zbor v nedeljo, 12. t. m. ob 2. popoldan v društveni sobi.

Iz škofje Loke se nam proča: Občni zbor našega mladega telovadnega društva „Sokol“ se bo vršil jutri v nedeljo, dne 5. januarja 1908 ob osmih zvečer v prostorih „Narodne čitalnice“ s sledečim sporedom: 1. Nagovor staroste; 2. poročilo tajnikovo, načelnikovo, blagajnikovo in pregledovalcev računov; 3. volitev staroste, podstaroste, načelnika, odbornikov in treh računskih preglednikov; 4. slučajnosti.

Zaradi boleznij je dobil dopust šolski voditelj na Bukovici nad Škofjo Loko gosp. Janko Leban. **Za župana v Kranjski gori** je bil dne 29. decembra izvoljen g. Franc Vandot, upok. železniški uradnik in posestnik.

Promet tujcev je bil lansko leto na Kranjskem povprečno slabši kot prej. Gorenjska letovišča so

bila — po dšlih izkazih — dobro zasedena, zlasti močno ob progi in obližju bohinjske železnice, — notranjski kraji pa so bili — vsled razširjenega postojinskega legarja — na slabšem. Slaba, nezdrava pitna voda pa — tifus to je za tujca strahilo, nič manje nego kolera. — V Ljubljani se je nastanilo od 2 dni do enega meseca v tem letu z letovičarji vred 42.000, v Novem mestu 3200, v Kranju 4000, v Kamniku, 5300, v Škofji Loki 3300, na Bledu 14.200, v Postojni 4400, v Planini 320, na Bohinjski Bistrici, na Jesenicah, v Radovljici in Tržiču 3800, v Litiji 280, v Cerknici 119, v Logatcu 130. Na Gorenjskem so hvalili tuji zmerne cene za stanovanja in hrano, zdrav zrak, uljudno in točno postrežbo ter zadovoljivo zabavo.

V Trzinu so na Sv. Štefana dan izvolili za predsednika krajnega šolskega sveta gospoda Matveža Hočevarja, posestnika in zidarskega mojstra.

Občni zbor. Kranjskogorske podružnice „Slovenskega planinskega društva“ občni zbor se bo vršil v nedeljo, dne 12. januarja 1908, popoldne ob pol 3. uri na Hrušici v gostilni gosp. Wergleza. Na dnevnem redu je: Poročila načelnika, tajnika, blagajnika, računskih pregledovalcev, volitev podružničnega odbora, slučajnosti.

Poučni večer s predavanjem priredi osrednji odbor slovenskega planinskega društva, dne 8. januarja 1008. ob 8. uri zvečer v „Mestnem domu“ v Ljubljani. Predaval bo šolski nadzornik gospod Ljudevit Stiasny iz Krškega o potovanju s parobrodom „Thalia“ do severnega večnega ledu, katerega potovanja se je tudi on udeležil. Predavanje bode združeno z mnogimi skioptičnimi slikami. Razen velikih krajinskih slik z Norveškega in Spitzbergena bo videti lov na kite, kitjo postajo, severno polnočno sonce, večni led i. t. d.

Koncert „Pevske zveze moravskih učiteljev“. V nedeljo popoldne ob 5. uri se je vršil veliki dvorani hotela „Union“ ob mnogobrojni udeležbi koncert moravskih učiteljev, katerih je bilo 52. V umetniškem oziru je uspel nad vse pričakovanje sijajno in reči smemo, da kaj tacega v Ljubljani še nismo slišali. To je vrlo disciplinirana četa, izvrstno izsolan zbor, katerega neprekosljivo izvajanje očara poslušalcevo srce in uho. Vseh deset pevskih točk so peli brez not, kar je bilo za nas čisto nekaj novega. Zanosna je bila „Pesem na morju“, sanjavo-sladka „Božična uspavanka“, odločno najtežja in sila precizno izvajana „Dar za ljubezen“, markantna in v najfinjši in najbolj tihi ppp pri posnemanju brnečega zvonjenja se izgubljajoča „Ti samostanski zvonovi“ ter veličastna, obup umirajočih vojakov noriške vojske slikajoča balada „Tabor mrtvih“. — V imenu učiteljske „Zveze“ je poklonil nje predsednik g. Luka Jelenc gospodu dirigentu profesorju F. Vachu krasno diplomu. Po koncertu sta napila gg. prof. Štrifot in župan Hribar češki umetnosti, za kar se jima je zahvalil predsednik teh pevcev g. Dovrtel.

Učiteljski konvikt. Preteklo nedeljo dopoldne je bil v v „Narodnem domu“ 13. občni zbor društva za zgradlo učiteljskega konvikta. Predsednik gospod učitelj J. Furlan pozdravi navzoče ter poda splošni pregled o delovanju društva. Tajnik g. J. Režek pove, da je imel odbor štiri seje, v katerih se je posebno pečal glede proračuna, zgradbe in stavbišča učiteljskega konvikta. Odbor je mnenja, naj se z zidavjem še nekaj let počaka. Dalje poroča, da je g. naduč. J. Zizovnik prepustil konviktu svoje za šolsko mladino izdane narodne pesmi, ki so se natisnili v 20.000 izvodih. Učiteljska hranilnica in posojilnica donasa konviktu že sedaj lepe prispevke. Blagajnik g. nadučitelj J. Dimnik je poročal v denarnem stanju. Skupno premoženje znaša s priraslo zapuščino pokojnega tovariša J. Travnja 58.500 K 56 h., kar je plodnošno naloženo. Vodstev se je izrekla soglasna zahvala, na kar je bil v vsiklikom izvoljen stari odbor. Gospod nadučitelj Ign. Križman z Goriskega predlaga, naj se sklene v proslavo cesarjeve 60 letnice zgraditi konvikt. Vname se v tem predlogu daljša debata, v katero posežejo gg.: Gangl, Likar, Jelenc, Dimnik, Sega in Zupan. Vsi predlogi se odstopijo odboru v proučevanje.

Stotnik — morilec. O božičnih praznikih je bil v Allensteinu na Nemškem v svoji villi ustreljen major pl. Schönebeck. Zlotin se je zgodil po noči. Na sumu je bil stotnik Goeben, katerega so prijeli takoj drugi dan. Začetkoma je tajil, po daljšem zaslisanju je pa priznal, da ga je major zalotil pri svoji ženi in da ga je hotel ustreliti, pa se mu samokres ni izprožil; med tem je pa stotnik sam ustrelil in zadel majorja smrtno. Vojno sodišče ne verjame tega, ampak misli, da je prišel stotnik v vilo že z namenom, da ubije majorja. Zapri so tudi Schönebeckovo vdovo, ki jo dolže, da je nagovorila stotnika, naj ubije njenega moža. Goeben ima zanimivo preteklost. Bil je najprej pri mornarici, a moral je tam zapustiti službo, ker si je zlomil nogo. Prišel je k peščem in je postal tam nadporočnik. S to šaržo je šel v pokoj. Ko je izbruhnila vojna med Buri in Angleži, je šel v južno Afriko in se je na burski strani udeležil nekaterih bitk. Pokazal je veliko hrabrost in je bil večkrat ranjen. Ko se je vrnil v Nemčijo, je bil tam zopet sprejet v vojsko in je avanziral za stotnika. Schönebeckova soproga se je čutila v svojem zakonu že dolgo nesrečno.

Listnica uredništva.

Gosp. F. K.: Poslane stvari smo prejeli. Zdravi!

Loterijska srečka dne 28. decembra 1907
Gradec 22 81 18 39 63

Določila

koliko se sme računati za pogrebe, poroke, krste in druga cerkvena opravila so asprodaj pri **JURI KALANU** vas Hosta št. 4 pri Škofji Loki.

Izvod po 40 vinarjev. 210 2-2

Manj kot 5 izvodov se ne razpošilja. Ako se naroči 20 izvodov, se dobi posamezen izvod po 30 vin. Določila so pravilna in od c. kr. oblasti potrjena.

Gostilna pri „Slonu“

(pri Žumru) 212 2-1

se da 1. maja 1908 v najem.

Več se izve pri lastnici gospej Tereziji Gogala.

Sveži in najfinjši

пустni krofi (bobi)

se dobivajo vsako

nedeljo in praznik skozi ves predpust samo pri

E. Brandt, Kranj.

Trgovina s travnimi semeni

Kandija pri **Franc Kastelic** Rudolfovem

Uljudno naznanjam, da sem

otvoril popolno urejeno 214 11-1

trgovino

s travnimi in deteljnimi semeni

pod strokovnim nadzorstvom g. V. Rohrmanna, načelnika podružnice c. kr. kmetijske družbe v Rudolfovem.

Vsa semena so preiskana glede kaljivosti in čistote po c. kr. semenski pregledovalni postaji na Dunaju, tako da jamčim za oboje.

Priporočam se za cenjena naročila, katera hočem tožno izvrševati in ostajam

z odličnim spoštovanjem

Franco Kastelic.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznjivo. Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specijalna steklenica s patentnim najlepom 5 K. 91 26-15

Thierryevo centitolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-60. Razpošilja se le proti povzetju ali za poslani denar. Te dve domači zdravili sta povsod znani in že od nekdanj sloveči.

Narocila naj se naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko,

Zlate svetilje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično zobočistilno sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj **O. Seydl**

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobi se v lekarni in šavniki

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 130-25

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Naznanilo.

Cenjenim damam in gospodom uljudno naznanjam, da je iz prijaznosti prevzel gospod

Anton Adamič, trgovec v Kranju, Glavni trg

nabiranje nečistega perila, ter mi pošiljal istega v pranje in likanje, katerega bodem v teku 4 dni zgotovljenega vračal. 198 10-7

Prosimo torej cenj. dosejanje in nove odjemalce mesta Kranj in okolice, da blagovolite od sedaj naprej oddajati perilo zgoraj omenjeni tvrdki, ker si tukaj prihranite poštnino!

Se priporočam

Anton Šaro, svetlolikalnica kolodvorske ulice.

Cene navadne! Poština prosta!

Pazite na

znamko!

Za vsako gospodinjstvo je najkoristnejše božično darilo

Original Singerjev šivalni stroj

Singer Ko., akcijska družba za šivalne stroje KRAJ.

Pozor! S tem dovoljujemo opozarjati naše cenjene odjemalce pred šivalnimi stroji, ki jih ponujajo drugi kupčevalci pod imenom «Original Singer». Ker ne oddajamo nikdar naših strojev na druge trgovce, so isti kvečjemu naši stari rabljeni ali iz tretje roke kupljeni, za katere pa ne moremo jamčiti in tudi ne dati posameznih delov. 35 52-48

Angleško

skladišče

oblek

Ljubljana, Glavni trg št. 5.

Najbogatsja zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. V zalogi vedno najlepša in najmodernejša konfekcija za dame.

Čudovito nizke cene!

172 13-13

O. Bernatovič.

Pozor!

Pozor!

IVAN SAVNIK

„pri Besenčanu“ v Kranju na Glavnem trgu hiš. številka 193.

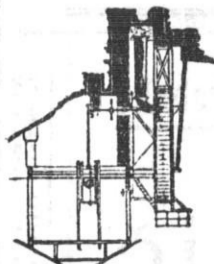
Priporoča svojo veliko zalogo sukna, modnega in platnenega blaga, lepih porhantov, kakor tudi vsakovrstno podlogo, ogrinjavke, pletene rute, zgornjih jop (Überjack) ter nepremočljivih pelerin za ženske in moške. 201 6

Posebno pa opozarjam gg. neveste in ženine, da si pred nakupom ogledajo mojo veliko zalogo, katero sem zopet povečal ter bodem gledal, da vsakemu dobro in pošteno postrežem. — Vzorce brezplačno in poštnine prosto. — Za gg. šivilje in krojače poseben popust.

Na drobno in debelo.

Istotam se prodaja iz lastnih vinogradov pristno Bizeljsko rdeče in belo vino od 56 litrov naprej.

G. Tönnies

122-28

tovarna za stroje, železo in kovinolitarna v Ljubljani priporoča kot posebnost žage in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vratilom. Sesalno-generatorski plinski motorji, najcenejša gonilna sila 1 do 3 v. za konjsko silo in uro.

Večkrat premirano! Glinaste peči

123-42

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Mavricij Smolej

urar

na Jesenicah štev. 19

• priporoča svojo veliko zalogo

pravih švicarskih žepnih ur

vsake vrste, dalje budilke, ure na nihala, prstane in verižice, po najnižjih cenah.

Popravila

se izdelujejo v lastni delavnici, ter sem zmožen po moji blizu 20 letni skušnjavi vsaka tudi najtežja popravila izvršiti natančno in po nizkih cenah. Popravljajo se budilke po 80 vin. do 1.40 K. Žepne ure od K 1.20 naprej. — Zaradi kakovosti priporočam posebno precizijsko uro

„INTACT“.

Kolesarske potrebščine

NB. Ako želite imeti uro res dobro popravljeno jo ne dajajte takim, ki urarije niti izučeni niso. 17-48

Ludovik Borovnik

puškar v Borovljah (Ferlach na Koroškem)

se priporoča v izdelovanje vsakovrstnih pušk za lovce in strelce po najnovejših si temih pod popo ním jamstvom. Tudi predeluje stare samokresnice, vsprejema vsakovrstna popravila, ter jih točno in dobro izvršuje. Vse puške so na c. kr. preizkuševalnici in od mene preizkušene. 181 52-12

Ilustrovani ceniki zastoj.

Samo

6

dni

Kavre-New-York

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki francoske prekomorske družbe

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz in Kavre v Ameriko.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje samo

Ed. Šmarda

oblast. potrjena potovalna pisarna v Ljubljani. Dunajska cesta 18

v novi hiši «Kmetške posojilnice», nasproti znane zostilne pri «Figovcu». 148 26-19

Najcenejša in največja domača eksportna tvrdka.

Razpošiljanje švicarskih ur na vse kraje sveta!

Urar in trgovec

H. Suttner v Ljubljani

Št. 502. Nikelnasta anker-remontoar-Roskopf, trpežno kolesje, gld. 2.45, enaka iz pravega srebra gld. 3.95, ista z dvojnatin tršim srebrnim močnim pokrovom gld. 6.50 in naprej.

Št. 505. Prava srebrna cilindar-remontoar, trpežno kolesje in močni pokrovi, gld. 4.85, ista z dobrim ankerkolesjem gld. 5.95 in naprej.

6-51

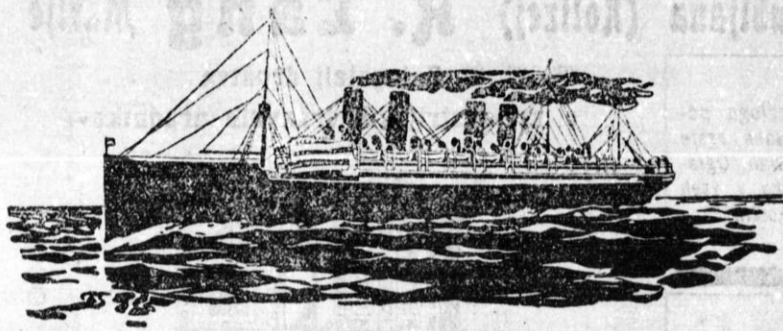
priporoča svojo izbornu zalogo najfinjših natančnih švicarskih ur, kakor najbolj slovečih znamk Šafhausen, Omega, Roskopf, Urania i. t. d. Zlatnine in srebrnine, kakor nakraske, verižice, uhani, prstani, obeski i. t. d. najfinjšega izdelka po najnižjih cenah. — Dokaz, da je moje blago zares fino in ceno, je to, da ga razpošiljam po celem svetu in imam odjemalce tudi urarje in zlatarje glavnih mest.

Ravno je izšel najnovejši veliki cenik, kateri se pošlje zastoj in poštine prosto.

Moške ure, 2 tretjini naravne velikosti.

Berite.

Pozor.

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki 'Severnonemškega Lloyd'a' iz Bremena v New-York

s cesarskimi brzoparniki Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm, Kaiser Wilhelm der Grosse. — Prekomorska vožnja traja 5 do 6 dni.

Natančen zanesljiv pouk in veljavne vozne listke za parnike gori navedenega parobrodnege društva kakor tudi listke za vse proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARD TAVČAR-ju v Kolodvorskih ulicah št. 35

nasproti občeznane gostilne «Pri starem Tišlerju».

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto. Vsa potovanja se tikajoča pojasnila točno in brezplačno. Postrežba poštna, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Colorado, Mexiko, California, Arizona, Utah, Wyoming, Nevada, Oregon in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izvanredno ceno čez Galdeston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.

Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimore in na vse ostale dele sveta, kakor Brazilija, Kuba, Buenos Aires, Colombo, Singapore, v Avstralijo itd. itd. 228-58

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge

po 4 odstotke

brez odbitka rentnega davka

katerega plačuje hranilnica sama.

1 26-27

Stanje vlog K 4,423.322.55 Stanje hipoteknih posojil K 2,634.523.43

Vsakovrstna darila

priporoča po znano nizkih cenah

modna, galanterijska in norimberška trgovina

Antona Adamiča v Kranju

naspr. urarja H. Suttnerja nasl.

naspr. urarja H. Suttnerja nasl.

Moderni albumi za slike in razglednice, spominske knjige, papirne kasete, kasete za okraske, šivanje in denar, okvirji za slike, različne vaze, samovari, cedilci za čaj, posode za sladkor, jagode, maslo i. t. d., jedilne garniture, košarice za ročna dela in kruh, verižice za dame in gospode, vratni kolirji, broški, zapestnice, gumbi za manšete, listnice in denarnice, taške za dame ter še mnogo drugih primernih predmetov.

Velika izbira

Ravno došle najmodernejšje kravate in samo voznice, štitičnih ovratnikov (Kragenschoner).

Galoše in glace-rokavice za dame in gospode! Moderi najnovejšje oblike.

Okraski za božično drevo v najnovejši izber.

Koledarji in pratike ter jaslice! 58 52-40

Toaletni predmeti, fini parfumi i. t. d.

Najnovejšje drsalke „Eisblume“.

Postrežba točna! Cene nizke!

Klobukov za gospode!

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

M. Podkrajšek

frizer za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petra cesta 35. Filijalka na-
147 52-23 sprti hotela „Union“

Gylen Ballo

GOLDENE MEDAILLE
BERLIN 1901.

prporoča za gojitev las in za umivanje glave svoj zdravniško priporočni gorko in mrzlo zračni sušilni aparat. Suši brez nadležne vročine. Ne proizvoduje skrčenja las. Vpliva dobro na pospeševanje rasti las. Zaloga vsakovrstnih vpletk striženih in zmešanih las. Oddelek za dame s separatnim vhodom.

Kupujete se zmešani in odstriženi lasje po najvišjih cenah.

Fine srajce, ovratnike, krasne kravate, naramnice, vse vrste rokavio, nogavio i. t. d.

Nova modna trgovina Salon za damske klobuke

filiialka iz Ljubljane

A. Vivod-Mozetič

v Kranju, Glavni trg št. 117

prporoča vse vrste fino modno blago za dame in gospode, nadalje svojo dobro sortirano zalogo vseh potrebščin za šivilje, vsakovrstne boa za dame, kapce ter garniture vseh vrst oblek za otroke. 195 52-7

Damske in otroške klobuke, fine haubce, kapce i. t. d.

Klobuke sprejemam v popravilo.

Potrebšine za šivilje, vse vrste lišpov, svile ter baržuna v vseh barvah, posamentrija, šipke, vložke, gumbe i. t. d.

Modroce, krasne bluze, krtae, krasne oprave, konfekcija za otroke.

Ljubljana (Kolizej) R. Lang Marije Terezije cesta

20 126-26 Zalagatelj društva

c. kr. avstrijskih državnih uradnikov.

Bogata zaloga pohštva vsake vrste v vseh cenah. Ogle- dala, slike v vseh velikostih.

Popolna oprava za vile. Specialiteta: Gostilniški stoli.

Modrool iz žilna- tega omrežja, afri- čanske trave ali žime, prve vrste vedno v zalogi.

Za spalno sobo od 180 gld. naprej. Divan z okraski. Oprave za jedilne sobe, salone, pred- sobe, cele garniture.

Specialitete v ne- vestnih balah. Ve- liki prostori, pri- tiljno in v i. nad- stropju.

Pohštvo iz železa, otroške postelje in vozički po vsaki ceni.

Čudovito poceni za hotele, vile in za letovišča 52 gld.

Za sobo; postelja, nočna omarica, o- mivalna miza, obe- šalniki, miza, sten- sko ogledalo.

Zobotehnični atelje

Oton Seydl

pri g. dr. E. Globočniku v Kranju

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranile korenine, z alž brez nebne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje VRAVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ- NOVEŠIH METODAH.

PLOMBE V ZLATU, PORCELANU, AMALGAMU in CEMENTU vaker tudi vse ZOBOZDRAVNIŠKE OPERACIJE izvršuje tu SPECIJALIST.

111-29 Odprto vsako nedeljo od 8. do 6. ure.

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezervna zaklada iznaša:

K 72.035

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

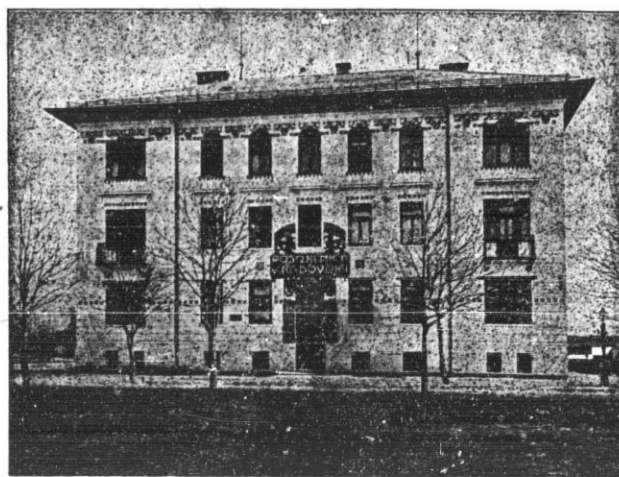
Denarni promet v letu 1906.:

K 3.500.000

brez odbitka reñnega davka. Hranilne knji- žice se sprejemajo kot gotovi denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/2% ali z 1% amor- tizacijo, na menice pa po 6%. — Eskompti- rajo se tudi trgovske me nice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amor- tizacijskega dolga.

Uraduje se v centrali in v podružnici

vsak dan od 8. do 12. ure dop.

in **od 2. do 6. ure pop. izvzemši nedelje pop.**

Poštno-hranilnični ra- čun centrale št. 45.867.

Podružnice na Jeseni- cah št. 75.299.

120-27